R G B WH GR BL Grey Scale #13 C M Y K
A 1 2 3 4 5 6 M 8 9 10 11 12 13 14 15 B 17 18 19
Inches Centimetres Colour Chart #13 Blue Cyan Green Yellow Red Magenta White 3/Color Black

R2193 Zastrzeżony

AKADEMIA OBRONY NARODOWEJ

WYDZIAŁ WOJSK LOTNICZYCH I OP

AON wewn. 4309/91

JAWNE

[redacted]

Egz. Nr 1

BIBLIOTEKA GŁÓWNA Akademii Obrony Narodowej
II
Nr 3193

WOJSKA LOTNICZE I OBRONY POWIETRZNEJ W SYSTEMIE OBRONY RP

BIBLIOTEKA GŁÓWNA – ARCHIWUM
[redacted] 48928

WARSZAWA 1991

AKADEMIA OBRONY NARODOWEJ

WYDZIAŁ WOJSK LOTNICZYCH I OBRONY POWIETRZNEJ

PRZEKLASYFIKOWANO
Protokół Nr 54305

PODSTAWA
Ustawa z dnia 22 stycznia 1999 roku
art. 86 ust. 2
(Dz.U. RP Nr 11 poz. 95)
podpis

AON wewn. 4309/91

[redacted] Egz. nr... 1

BIBLIOTEKA GŁÓWNA * Akademii ON
II 43193

BIBLIOTEKA GŁÓWNA - ARCHIWUM
Nr ewid. [redacted] 48928
II
Akademii Obrony Narodowej

WOJSKA LOTNICZE I OBRONY POWIETRZNEJ W SYSTEMIE OBRONY RP

WARSZAWA 1991

Opracował zespół pod kierownictwem
płk prof. dr hab. Jerzego MACHURY

W S T Ę P

W opracowaniu zaprezentowane zostały Wojska Lotnicze i Obrony Powietrznej /WLOP/, oraz ich zadania i zasady wykorzystania. Przedstawiony został również model pracy dowództwa WLOP w czasie przygotowania i prowadzenia działań bojowych.

Podstawę merytoryczną opracowania stanowiły dotychczasowe doświadczenia użycia Wojsk OPK i Wojsk Lotniczych Wojska Polskiego oraz kształtujące się poglądy na wykorzystanie połączonych już WLOP w systemie obrony Rzeczypospolitej Polskiej w aktualnej sytuacji polityczno-militarnej.

Opracowanie ma służyć jako pomocniczy materiał szkoleniowy dla studentów kursów zasadniczych i podyplomowych wszystkich kierunków studiów AON.

1. WOJSKA LOTNICZE I OBRONY POWIETRZNEJ, ICH ZADANIA I SKŁAD BOJOWY

W ramach przeprowadzonej restrukturyzacji Wojska Polskiego w połowie roku 1990 z Wojsk Lotniczych /WL/ i Wojsk Obrony Powietrznej Kraju /WOPK/ utworzony został jeden rodzaj sił zbrojnych - Wojska Lotnicze i Obrony Powietrznej /WLOP/.

Formalnie powrócono zatem do rozwiązania strukturalnego jakie było w Polsce przez pewien czas po II wojnie światowej, kiedy to istniały Wojska Lotnicze i Obrony Przeciwlotniczej Obszaru Kraju /WLiOPLOK/, podległe bezpośrednio ministrowi Obrony Narodowej.

Obecnie WLOP mają stanowić powietrzny element systemu obrony RP i wspólnie z wojskami lądowymi i marynarką wojenną bronić jej granic i suwerenności państwowej w nowej, ciągle jeszcze nie w pełni ustabilizowanej, sytuacji polityczno-militarnej w kraju i w Europie.

Polska chce być państwem demokratycznym i w pełni niezależnym, państwem "bez wrogów". Chce należeć do wspólnoty państw europejskich.

Dążenia takie nie zwalniają od konieczności obiektywnego rozpoznawania świadomości, zamiarów i poczynań wszystkich sąsiadów oraz gotowości do obrony granic państwowych.
Tym dążeniom odpowiada nasza nowa doktryna obronna, która przewiduje, że Wojsko Polskie nie będzie uczestniczyć w operacjach zaczepnych poza granicami kraju. Stworzy ono natomiast autonomiczny system obronny, który by zniechęcał do agresji każdego potencjalnego przeciwnika.

Takie postanowienia kształtują nową sytuację militarną w Rzeczypospolitej Polskiej. Siły Zbrojne /WP/ mają być przygotowane do powstrzymania agresji - obrony, w tym również z powietrza, z każdego kierunku operacyjnego. Ich skład bojowy i wyposażenie mają zapewnić prowadzenie skutecznych działań na lądzie, morzu i w powietrzu.

W działaniach obronnych wojska lądowe stanowią trzon sił zbrojnych. Ich głównym zadaniem jest - we współdziałaniu z pozostałymi rodzajami sił zbrojnych - odparcie uderzenia zgrupowań sił lądowych agresora i pozbawienie go możliwości dalszego prowadzenia działań wojennych.
Marynarka wojenna ma uczestniczyć w operacjach obronnych, zwracając szczególną uwagę na ochronę i obronę polskiego obszaru morskiego oraz wsparcie wojsk lądowych broniących wybrzeża morskiego lub prowadzących działania bojowe wzdłuż wybrzeża.
Wojska Lotnicze i Obrony Powietrznej bronią terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przed rozpoznaniem i uderzeniami przeciwnika z powietrza, ze szczególnym uwzględnieniem osłony ważnych obiektów gospodarczych, wojskowych i administracyjnych. Mają wykonywać również zadanie wsparcia i izolacji o znaczeniu operacyjnym i taktycznym na korzyść walczących wojsk lądowych i marynarki wojennej.

Z przeznaczenia WLOP jednoznacznie wynikają ich kluczowa pozycja w systemie obrony państwa, a także główne zadania /operacyjne i taktyczne/.

Wojska Lotnicze i Obrony Powietrznej w systemie obrony Rzeczypospolitej Polskiej mają wykonywać następujące zadania:

1/ bronić terytorium kraju przed rozpoznaniem i uderzeniami przeciwnika z powietrza;

2/ izolować rejony działań bojowych wojsk lądowych i marynarki wojennej przed dopływem /działaniami/ sił przeciwnika[1/];

3/ wspierać[2/] wojska lądowe i marynarkę wojenną w operacjach obronnych na lądzie i morzu.

Realizacja zadania pierwszego /obrona powietrzna/, to przede wszystkim zwalczanie /w skali operacyjnej i taktycznej/ środków napadu powietrznego /ŚNP/ przeciwnika w powietrzu w czasie nalotów na terytorium kraju z różnych kierunków, za-

---

1/ Umownie przyjmuje się również zwalczanie lotnictwa na ziemi.

2/ Przez określenie wsparcie /lotnicze/ rozumiemy kompleks zadań /ogniowych, rozpoznawczych, przewozowych i pomocniczych/ wykonywanych przez lotnictwo na korzyść wojsk lądowych i marynarki wojennej.

równo w początkowym okresie jak i w czasie trwania działań wojennych.

Izolacja /rejonów działań bojowych/, to zadanie o znaczeniu operacyjnym, polegające na zwalczaniu przez lotnictwo wybranych obiektów wojskowych przeciwnika na lądzie i morzu /zgrupowań wojsk lądowych, okrętów, lotnictwa, systemu komunikacji, infrastruktury itp/ w celu osłabienia jego potencjału bojowego lub uniemożliwienia /utrudnienia/ wprowadzenia określonych sił do walki.

Wsparcie lotnicze, to zadanie o znaczeniu taktycznym, obejmujące zwalczanie obiektów pola walki, rozpoznanie powietrzne i inną działalność wykonywaną bezpośrednio na korzyść walczących wojsk lądowych i marynarki wojennej.

Wykonanie tych zadań mają zapewnić siły i środki jakimi dysponują /powinny dysponować/ Wojska Lotnicze i Obrony Powietrznej: wojska lotnicze; wojska rakietowe; wojska radiotechniczne; wojska rozpoznania i przeciwdziałania radioelektronicznego; służby wsparcia logistycznego; szkoły i ośrodki szkolenia oraz inne.

Siły i środki WLOP zorganizowane są w pododdziały, oddziały, związki taktyczne i związki operacyjno-taktyczne.

Struktura organizacyjna WLOP, wynikająca z koncepcji i warunków realizacji zadań, przedstawiona jest na rys.1.

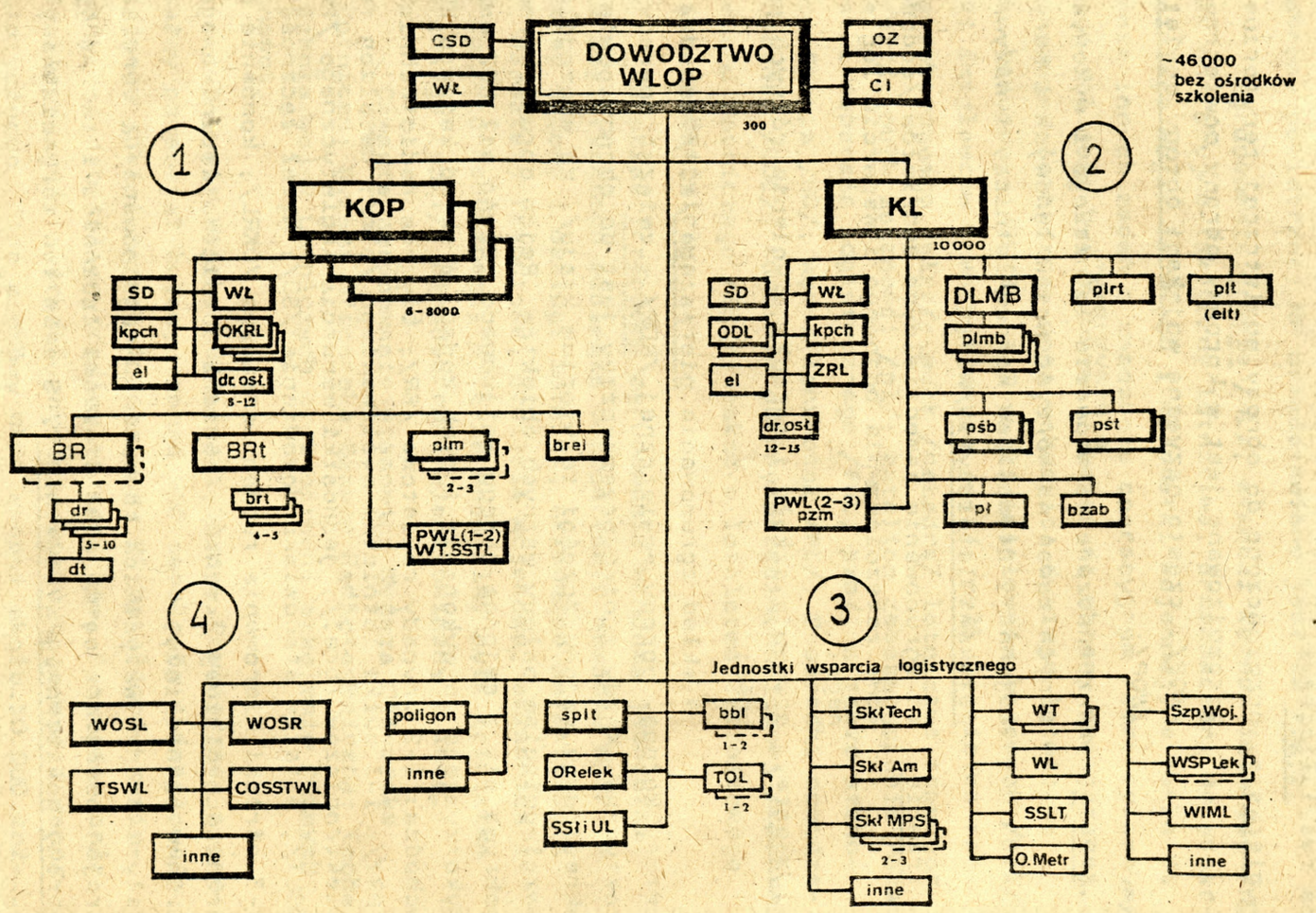
Na czele Wojsk Lotniczych i Obrony Powietrznej stoi ich dowódca, podległy bezpośrednio szefowi Sztabu Generalnego WP - naczelnemu inspektorowi sił zbrojnych RP, który w okresie wojny ma być naczelnym dowódcą Wojska Polskiego /ND WP/[1]. Jego organem dowodzenia jest dowództwo WLOP, uznane jako dowództwo związku operacyjnego.

Elementami składowymi dowództwa WLOP są: centralne stanowisko dowodzenia /dwupołożeniowe - CSD i ZCSD/, węzeł łączności, oddział zaopatrzenia i centrum informatyki.

W strukturze organizacyjnej WLOP wyraźnie uwidacz-

1/ dalej nazywany tylko Naczelnym Dowódcą WP /ND WP/.

RYS. 1 **STRUKTURA ORGANIZACYJNA WLOP** (WARIANT)

niają się cztery nieformalne zgrupowania /człony/ - oznaczone na rys.1 liczbami:

- pierwsze, przeznaczone do obrony powietrznej terytorium kraju zorganizowane jest w korpusy obrony powietrznej /KOP/, często nazywane wojskami obrony powietrznej /WOP/;
- drugie, przeznaczone do wsparcia lotniczego i wykonywania innych zadań na korzyść wojsk lądowych i marynarki wojennej, stanowiące korpus lotniczy i nazywane wojskami lotniczymi /WL/;
- trzecie, to zgrupowanie samodzielnych oddziałów /pododdziałów/ zabezpieczenia bojowego i wsparcia logistycznego;
- czwarte, stanowią szkoły i ośrodki szkolenia różnych specjalności.

W skład zgrupowania pierwszego /WOP/ wchodzą cztery[1/] korpusy obrony powietrznej /KOP/ - związki operacyjno-taktyczne. Każdy z nich przeznaczony jest do obrony powietrznej określonego rejonu /części terytorium kraju/, ze szczególnym uwzględnieniem osłony ważnych obiektów. Rejon obrony korpusu OP pokrywa się z rejonem okręgu wojskowego. Część sił KOP może być wykorzystana do wykonania innych zadań. W skład każdego KOP wchodzą: 1-2 brygady rakietowe /BR/; brygada radiotechniczna /BRt/; 1-3 pułki lotnictwa myśliwskiego /plm/; batalion radioelektroniczny /brel/, jednostki wsparcia logistycznego /PWL, WT, SSLT/, a także stanowisko dowodzenia /SD/; węzeł łączności /WŁ/; 2-3 ośrodki kierowania ruchem lotniczym /OKRL/; kompanie obrony przeciwchemicznej /kpchem/; eskadra lotnictwa łącznikowego /el/ i inne pododdziały.

Siły i środki wszystkich korpusów OP ugrupowane na terytorium kraju, powiązane są ze sobą sieciami łączności i tworzą system obrony powietrznej w państwie[2/]. System ten zorganizowany jest

---

1/ Przewidywane w perspektywie /obecnie trzy/.

2/ ..., rozumiany jako uporządkowany zgodnie z zasadami sztuki wojennej zespół różnorodnych sił i środków obrony powietrznej, sprzężonych z sobą informacyjnie, ogniowo i logistycznie, w celu prowadzenia skutecznej walki z przeciwnikiem powietrznym.

i funkcjonuje już w czasie pokoju, a określona część sił i środków OP ciągle znajduje się w gotowości bojowej /dyżuruje/. System obrony powietrznej RP przedstawiony jest na rys.2.

Zgrupowanie drugie /WL/, stanowi korpus lotniczy /KL/ - związek operacyjno-taktyczny lotnictwa, przeznaczony do wsparcia lotniczego wojsk lądowych i marynarki wojennej, a także do wykonywania innych zadań o znaczeniu operacyjnym /strategicznym/. Część jego sił może być wykorzystana również do obrony powietrznej. W skład korpusu lotniczego mogą wchodzić: dywizja lotnictwa myśliwsko-bombowego /DLMB/; 1-2 pułki śmigłowców bojowych /pśb/; 1-2 pułki śmigłowców transportowych /pśt/; pułk lotnictwa rozpoznania taktycznego /plrt/; pułk /eskadra/ lotnictwa transportowego /plt/; pułk łączności /pł/; batalion zabezpieczenia /bzab/ i jednostki wsparcia logistycznego /PWL, pzm/, a także stanowisko dowodzenia /SD/; węzeł łączności /WŁ/; 2 ośrodki dowodzenia lotnictwem /ODL/; kompanie obrony przeciwchemicznej /kpchem/ zespół ruchu lotniczego /ZRL/; eskadra lotnictwa łącznikowego /eł/ i inne pododdziały.

W skład trzeciego zgrupowania wchodzą jednostki wsparcia logistycznego podległe bezpośrednio dowódcy WLOP:
- bataliony budowy i obsługi lotnisk, składnice materiałów i sprzętu, warsztaty remontowe, szpitale wojskowe, składnice i ośrodki sprzętu medycznego, a także specjalny pułk lotnictwa transportowego /splt/, ośrodek radioelektroniczny i inne.

Czwarte zgrupowanie stanowią: Wyższa Oficerska Szkoła Lotnicza; Wyższa Oficerska Szkoła Radiotechniczna; Techniczna Szkoła Wojsk Lotniczych oraz ośrodki szkolenia różnych specjalności.

W sumie Wojska Lotnicze i Obrony Powietrznej stanowią poważny potencjał bojowy: ponad 600 samolotów i śmigłowców; 40 dywizjonów rakiet przeciwlotniczych; 20 batalionów radiotechnicznych i 4 bataliony radioelektroniczne. A ponadto cała infrastruktura, siły i środki zabezpieczenia bojowego i wsparcia logistycznego. Stan osobowy WLOP wynosi około 50 000 żołnierzy.

RYS. 2 **SYSTEM OBRONY POWIETRZNEJ RP** (WARIANT)

Większość sił WLOP ma jednoznaczny charakter obronny. Tylko korpus lotniczy może być wykorzystywany również w działaniach zaczepnych, prowadzonych przede wszystkim w ramach operacji obronnych.

Struktura organizacyjna WLOP /podział umowny na dwa zgrupowania bojowe - WOP i WL/ pozwala na niemal równoczesne wykonywanie wszystkich zadań bojowych, a także wzmocnienie jednego zgrupowania siłami drugiego oraz skupienie wysiłku na każdym przewidywanym kierunku operacyjnym.

2. ZASADY UŻYCIA WOJSK LOTNICZYCH I OBRONY POWIETRZNEJ

Sytuacja polityczno-militarna, wymagania doktryny obronnej, a także fakt połączenia sił lotniczych i obrony powietrznej w jeden organizm, sytuują Wojska Lotnicze i Obrony Powietrznej na nowej, poważnej i odpowiedzialnej pozycji w siłach zbrojnych RP. To właśnie WLOP zobowiązane są do systematycznego doskonalenia systemu OP w państwie i zapewnienia jego funkcjonowania już w czasie pokoju. Zatem muszą one być przygotowane zawczasu do przeciwstawienia się ewentualnemu agresorowi, który działania wojenne /nawet o charakterze lokalnym/ rozpoczynał będzie z zasady uderzeniami z powietrza /np. powietrzną operacją zaczepną/. Rezultaty zmagań w powietrzu mogą mieć decydujący wpływ na przebieg operacji obronnych prowadzonych przez nasze siły zbrojne na lądzie i morzu.

Niemal równocześnie z odpieraniem nalotów WLOP mogą zwalczać obiekty wojskowe przeciwnika na lądzie i morzu w celu powstrzymania /opóźnienia/ jego agresji, a także wspierać z powietrza walczące wojska lądowe i marynarkę wojenną od momentu rozpoczęcia operacji obronnej.

Kształtujące się wymagania i warunki wykonywania zadań, w zestawieniu z posiadaną ograniczoną ilością sprzętu bojowego nie najwyższej jakości, zobowiązują szczególnie dowódcę, dowództwo i całe WLOP do doskonałego przygotowania i umiejętnego prowadzenia działań bojowych, w myśl obowiązujących generalnych założeń i ustaleń normatywnych.

Wszystkie zadania/dotyczące obrony powietrznej, izolacji rejonu działań, wsparcia lotniczego/, zarówno w czasie pokoju jak i wojny, stawia Wojskom Lotniczym i Obrony Powietrznej Naczelny Dowódca WP.

W okresie pokoju WLOP otrzymują zadania dotyczące doskonalenia /nowelizacji/ istniejącego systemu OP RP i jego funkcjonowania /w czasie pokoju i początkowym okresie wojny/ oraz przygotowania korpusów OP do działań bojowych. Mogą również otrzymać zadania dotyczące przygotowania wojsk /korpusu lotniczego, a częściowo również korpusów OP/ do izolacji rejonu

działań i wsparcia lotniczego wojsk lądowych i marynarki wojennej. W okresie zagrożenia, lub już w czasie działań wojennych, zadania te z zasady będą precyzowane, uzupełniane i dostosowywane do kształtujących się nowych warunków i potrzeb.

W zadaniu dotyczącym obrony powietrznej Naczelny Dowódca WP może określić charakter obrony powietrznej /strefowa, obiektowa/; kierunek /rejon/ skupienia głównego wysiłku; główne obiekty osłony; strukturę obrony powietrznej /w tym ilość i granice rejonów obrony korpusów OP/; zasady wykorzystania innych rodzajów wojsk /np.WOPL/ w systemie OP; dowodzenie siłami OP; generalne zasady i normy wsparcia logistycznego. Najczęściej będzie określał tylko te przedsięwzięcia, które wymagać będą zmian /nowelizacji/ oraz sposoby i terminy ich realizacji.

W zadaniu dotyczącym izolacji rejonu działań, z zasady już w okresie zagrożenia lub w czasie wojny, może określić: obiekty i terminy ich zniszczenia /obezwładnienia/; siły i środki; czasami również formy i sposoby wykonania tego zadania i inne.

Natomiast w zadaniu dotyczącym wsparcia lotniczego może wskazać: kierunek operacyjny na jakim ma być użyty korpus lotniczy i na czyją korzyść; główny wysiłek wsparcia lotniczego; czasami również formy i sposoby wykonywania zadań; zasady współdziałania z wojskami lądowymi i marynarką wojenną, a także zasady i normy wsparcia logistycznego.

Naczelny Dowódca WP może również nakazać Wojskom Lotniczym i OP kompleksowe /równoczesne/ wykonywanie określonych zadań. Na przykład wykonywanie dwóch pierwszych zadań /obrony powietrznej i izolacji .../ w formie powietrznej operacji obronnej oraz wskazać zamiar /model/ jej prowadzenia: cele, obiekty uderzeń /powietrzne, lądowe, morskie/, siły, główny wysiłek, sposoby działań, współdziałanie sił, dowodzenie i inne.

Naczelny Dowódca WP przed postawieniem zadań bojowych Wojskom Lotniczym i OP może wysłuchać informacji /meldunku/ ich dowódcy o stanie WLOP, ich możliwościach bojowych, a czasami

również propozycji ich wykorzystania.

Otrzymane zadania bojowe dowódca WLOP zazwyczaj analizuje oddzielnie i oddzielnie wypracowuje decyzje o ich wykonaniu, uwzględniając ogólną sytuację polityczno-militarną, powiązanie między poszczególnymi zadaniami, względnie potrzebę ich kompleksowego wykonywania.

Nowe zadanie dotyczące obrony powietrznej może zmusić do częściowej lub całkowitej przebudowy /modernizacji/ systemu OP. W pierwszym przypadku może okazać się wystarczająca korekta tylko niektórych elementów dotychczasowej decyzji o OP, np. korekta planu zwalczania ŚNP na określonym kierunku, bez zmiany ugrupowania sił.
W drugim przypadku, zazwyczaj konieczna będzie zmiana ugrupowania sił i dowodzenia, a także planu zwalczania ŚNP.

W obydwu przypadkach, a zwłaszcza w drugim, dowódca WLOP wypracowuje nową decyzję o obronie powietrznej, uwzględniając kształtującą się sytuację polityczno-militarną, zagrożenie z powietrza terytorium RP i określonych obiektów, działania bojowe wojsk lądowych i marynarki wojennej, a także dotychczasowe ugrupowanie sił i plan zwalczania ŚNP.

Treść nowej decyzji o obronie powietrznej może warunkować termin jej wdrożenia - osiągnięcie gotowości bojowej sił do wykonania postawionych zadań bojowych. W warunkach bezpośredniego zagrożenia uderzeniami przeciwnika z powietrza dowódca WLOP najczęściej nie będzie zmieniał dotychczasowego ugrupowania sił OP i ograniczy się do wprowadzenia korekt w planie zwalczania SNP. Dysponując dłuższym czasem na przygotowanie do działań bojowych może zdecydować się na rekonstrukcję systemu OP, w tym również na zmiany w ugrupowaniu sił.

Jak wiadomo w Polsce od wielu lat funkcjonuje system obrony powietrznej - do niedawna element składowy tzw. jednolitego systemu OP państw stron Układu Warszawskiego. Zbudowany on został zgodnie z założeniami ówczesnej doktryny wojennej, w warunkach jednoznacznie określonego zagrożenia z powietrza z kierunku zachodniego /północno-zachodniego i południowo-zachodniego/, przede wszystkim przez siły powietrzne

NATO. System ten ma charakter obiektowo-strefowy, z wyraźną tendencją do sukcesywnego rozszerzania stref obrony na zagrożonych kierunkach siłami wojsk rakietowych. Do obrony powietrznej zaangażowana była stosunkowo duża ilość lotnictwa myśliwskiego /12-15 pułków/, z czasem sukcesywnie zmniejszana /do 8 pułków/. Dużo uwagi poświęcono zorganizowaniu ciągłej strefy informacji o lotach SNP siłami wojsk radiotechnicznych, przede wszystkim na zagrożonych kierunkach. Ugrupowanie wojsk radiotechnicznych dostosowano do trzyszczeblowego systemu dowodzenia siłami obrony powietrznej /taktycznego, operacyjno-taktycznego i operacyjnego/. Natomiast stosunkowo mało sił zaangażowano do rozpoznania i przeciwdziałania radioelektronicznego. Za organizację i funkcjonowanie systemu OP w państwie odpowiadał dowódca wojsk obrony powietrznej kraju, który dowodził siłami wydzielonymi do obrony powietrznej z centralnego stanowiska dowodzenia WOPK. Terytorium Polski podzielone zostało na 3 rejony. Do obrony powietrznej tych rejonów zorganizowano korpusy obrony powietrznej kraju. W zależności od miejsca w systemie OP wyposażone one zostały w odpowiednie siły i środki. Rejony obrony powietrznej korpusów podzielono na 3-4 strefy odpowiedzialności, w których dowodzenie siłami OP w skali taktycznej odbywało się z połączonych stanowisk dowodzenia /PłSD/.

Cechą charakterystyczną tego systemu jest jego stacjonarność i wyraźne przywiązanie do przewidywanego zachodniego kierunku nalotów SNP. Stąd też skupiono wysiłek OP w zachodniej części terytorium RP.

Współczesne wymagania i warunki zmuszają do reorganizacji dotychczasowego systemu OP RP. Proces ten już się rozpoczął i należy przypuszczać, że z różnych względów trwał będzie kilka lat.

Wyraźnie zarysowana została już koncepcja nowego systemu OP RP /jej strona merytoryczna i organizacyjna/. Koncepcja ta uwzględnia aktualną sytuację polityczno-militarną i gospodarczą kraju oraz założenia nowej doktryny obronnej, a także spuściznę dotychczasowego systemu OP /infrastrukturę, ugrupowanie sił, system dowodzenia, sprzęt bojowy /.

Przewiduje się, że w wypadku konfliktu zbrojnego rozpoznaniem i uderzeniami z powietrza zagrożone będą w pierwszej kolejności obiekty o znaczeniu wojskowym: zgrupowania wojsk, lotniska, porty, system dowodzenia wojskami, infrastruktura logistyczna, w tym system komunikacji oraz składy środków bojowych i materiałowych. W sytuacji, kiedy doktryna obronna przewiduje prowadzenie działań zbrojnych przede wszystkim na terytorium kraju znaczenie tych obiektów wyraźnie wzrosło. W drugiej kolejności napadem powietrznym zagrożone będą obiekty o znaczeniu gospodarczym i administracyjnym: wybrane zakłady przemysłowe i energetyczne, ośrodki kierowania państwem, urządzenia do przekazywania energii i informacji oraz inne. Wszystkie te obiekty/wojskowe, gospodarcze i administracyjne/, rozmieszczone są /na stałe lub okresowo/ na całym terytorium kraju. Znaczenie poszczególnych obiektów każdorazowo określają najwyższe czynniki państwowe. Ich liczba na terytorium kraju jest znaczna, a rozmieszczenie niemal równomierne.

Sytuacja polityczno-militarna wokół Polski, a szczególnie brak jednoznacznie określonych sojuszników i przeciwników, dyktuje potrzebę przygotowania OP do odnierania ŚNP przeciwnika z każdego kierunku operacyjnego. Nadal jednak zwraca się większą uwagę na kierunki zachodnie, a szczególnie kierunek północno-zachodni.

ŚNP przeciwnika, zarówno samoloty jak i rakiety /pociski/ manewrujące i balistyczne, zagrażają niemal wszystkim obiektom na terytorium RP. Rozpoznanie i uderzenia z powietrza przeciwnik może wykonywać lotnictwem taktycznym i strategicznym w dzień i w nocy, w zwykłych i trudnych warunkach atmosferycznych, z różnych wysokości, z wyraźną preferencją wysokości małych, stosując różnorodne środki rażenia i walki radioelektronicznej.

Działania te mogą być prowadzone w formie zaczepnych operacji powietrznych, trwających wiele dni, w których uczestniczyć mogą setki samolotów. Znaczna część nalotów w takich operacjach wykonywana będzie przez przeciwnika w celu obezwładnienia naszego systemu obrony powietrznej i zdobycia

przewagi w powietrzu.
Prowadzone w ostatnich latach wojny, zwłaszcza w Zatoce Perskiej potwierdzają wzrastającą rolę w nich ŚNP. Na kształtowanie współczesnych systemów OP niewątpliwie będą miały szczególny wpływ również przewidywane działania bojowe /operacje/ wojsk lądowych i marynarki wojennej na terytorium kraju.

Przedstawione uwarunkowania potwierdzają potrzebę posiadania zorganizowanego systemu obrony powietrznej całego terytorium państwa w formie obrony strefowej, zapewniającego odpieranie nalotów ŚNP przeciwnika z każdego kierunku operacyjnego w dzień i w nocy, w zwykłych i trudnych warunkach atmosferycznych. Nie wyklucza się przy tym potrzeby bezpośredniej osłony określonych ważnych obiektów, w tym przede wszystkim o znaczeniu wojskowym.

W systemie obrony powietrznej nadal uznaje się za konieczne wykorzystanie lotnictwa myśliwskiego, przede wszystkim do obrony strefowej na wysuniętych rubieżach i poza strefami ognia naziemnych środków przeciwlotniczych. Możliwe jest również użycie do zwalczania samolotów przeciwnika w powietrzu innych rodzajów lotnictwa /myśliwsko-bombowego, rozpoznawczego/, chociaż z punktu widzenia operacyjnego, a nawet technicznego, nie jest to w pełni uzasadnione i racjonalne.

Drugi aktywny środek OP stanowią naziemne rakiety przeciwlotnicze, używane zarówno w obronie strefowej, jak i obiektowej /bezpośredniej/. Obecnie w systemie OP wyraźnie preferuje się rakiety przeciwlotnicze małego i średniego zasięgu. Rakiety dużego zasięgu powoli wycofywane są z systemów OP. Natomiast rakiety bliskiego zasięgu wykorzystywane są do bezpośredniej osłony ważniejszych obiektów systemu OP - lotnisk, stanowisk dowodzenia, dywizjonów rakiet i innych obiektów.

Nadal niezbędna jest ścisła synchronizacja działań bojowych lotnictwa myśliwskiego i rakiet przeciwlotniczych.

Podstawą skutecznego wykorzystywania w systemie OP lotnictwa myśliwskiego i rakiet przeciwlotniczych jest posiadanie w odpowiednim czasie informacji o nalotach ŚNP.

Zapewnić to mogą środki radiolokacyjne oraz system zbierania, opracowywania i przekazywania informacji o lotach ŚNP i lotach samolotów własnych.

Aktywne środki OP oraz środki radiolokacyjne coraz szerzej wspomagane są przez środki rozpoznania i przeciwdziałania radioelektronicznego.

Racjonalne wykorzystanie wszystkich środków OP uzależnione jest nadal od sprawnego systemu dowodzenia, zapewniającego scentralizowane dowodzenie wojskami angażowanymi do obrony, a także szeroko rozbudowanej infrastruktury i nieprzerwanego wsparcia logistycznego.

Przedstawione wymagania, uwarunkowania oraz posiadane siły i środki OP sugerują potrzebę równomiernego rozmieszczenia sił OP na całym terytorium RP, w przewidywaniu zwalczania nalotów ŚNP przeciwnika z każdego kierunku. Jednocześnie zakłada się potrzebę doraźnego skupienia wysiłku OP /większości sił/ na najbardziej zagrożonym kierunku. Wymaganie to wykazuje, że współczesna OP musi być obroną manewrową, a zapewnić to powinny wszystkie siły i środki OP.

Przy takich założeniach celowe jest zorganizowanie, w miarę głębokiej, strefowej obrony powietrznej wzdłuż całej granicy państwowej siłami wojsk rakietowych /małego i średniego zasięgu/, jednocześnie nie rezygnując z bezpośredniej /obiektowej/ osłony kilku najważniejszych obiektów na terytorium kraju. Ograniczona ilość zestawów rakietowych może zmusić do zrezygnowania z bezpośredniej osłony ważnych obiektów lub zorganizowanie stref tylko na niektórych kierunkach.
W obydwu wypadkach należało by mieć odwód wojsk rakietowych /kilka dywizjonów/ przeznaczony do rozwinięcia na zagrożonym kierunku - zorganizowanie doraźnej strefy lub doraźnej bezpośredniej osłony jakiegoś ważnego obiektu. Doświadczenia z wojny w Zatoce Perskiej sugerują rezygnację ze stałych ugrupowań wojsk rakietowych /wszystkie dywizjony rakietowe Iraku o charakterze stacjonarnym zostały zniszczone w pierwszych nalotach/ i przejście na okresowe ich rozwijanie w różnych miejscach na zagrożonych kierunkach.

Z koncepcją użycia wojsk rakietowych OP wiążą się propozycje osłony przed rozpoznaniem i uderzeniami z powietrza ześrodkowanych, przegrupowywanych i walczących wojsk lądowych i marynarki wojennej. Wojska te, w zasadzie zawsze, będą kwalifikowane jako obiekty wymagające szczególnej osłony, a jednocześnie dysponujące autonomicznymi środkami przeciwlotniczymi /wojskami OPL/ - lufowymi, rakietami bliskiego, małego, a nawet średniego zasięgu. Środki te przemieszczające się wraz z wojskami na terytorium kraju będą stanowiły swego rodzaju "dryfujące wyspy" pod ogólnym "parasolem" OP tworzonym przez WLOP. O ich rozmieszczeniu, możliwościach bojowych oraz działaniach muszą być informowani dowódcy KOP, najbliższe PłSD i oddziały wojsk rakietowych OP. Próby okresowego włączania wojsk OPL do KOP i dowodzenie nimi nie są przekonywające. Ich obecność na terytorium kraju, chociaż sprawia pewne trudności w organizacji i realizacji współdziałania, to jednak wydatnie wzmacnia system OP.

Duże możliwości manewrowe lotnictwa myśliwskiego umożliwiają szybko przerzucać jego wysiłek z jednego kierunku na drugi. Ta cecha LM wpłynęła na ukształtowanie propozycji, aby było ono ugrupowywane w centralnej Polsce i wykorzystywane według potrzeb na każdym zagrożonym kierunku. Ograniczona sieć lotniskowa w centralnej Polsce utrudni jednak praktyczne zastosowanie tego rozwiązania. W tej sytuacji bardziej przekonywującym będzie utrzymywanie na każdym z przewidywanych kierunków nalotów ŚNP przeciwnika po jednym pułku lotnictwa myśliwskiego, a pozostałe siły /2-3 pułki/ na lotniskach w centralnej Polsce.

Lotnictwo myśliwskie powinno być wprowadzone do walki na zawczasu wyznaczonych rubieżach operacyjnych i taktycznych oraz działać <u>z zasady poza strefami ognia wojsk rakietowych.</u> Tylko w wyjątkowych wypadkach i na określonych warunkach, może ono działać w tych strefach. Operacyjne rubieże wprowadzenia do walki lotnictwa myśliwskiego wyznacza dowódca WLOP, a taktyczne dowódcy korpusów OP.

Dowódca WLOP powinien dysponować <u>odwodem lotnictwa myśliwskiego</u> /np. po eskadrze w każdym KOP lub pułk w jednym

KOP/ i wykorzystywać go według własnej decyzji. Konceocja użycia i ugrupowania aktywnych środków walki OP przedstawiona jest na rys. 3.

Lotnictwo myśliwskie wchodzące w skład KOP okresowo może wykonywać zadania na korzyść korpusu lotniczego - osłaniać w powietrzu inne rodzaje lotnictwa, prowadzić rozpoznanie powietrzne oraz zwalczać obiekty naziemne i inne. Wysiłek lotnictwa myśliwskiego i terminy jego działań na korzyść korpusu lotniczego określa dowódca WLOP. Szczegóły dotyczące sposobów wykonania zadań przez lotnictwo myśliwskie uzgadniają zainteresowani dowódcy korpusów /OP i lotniczego/.

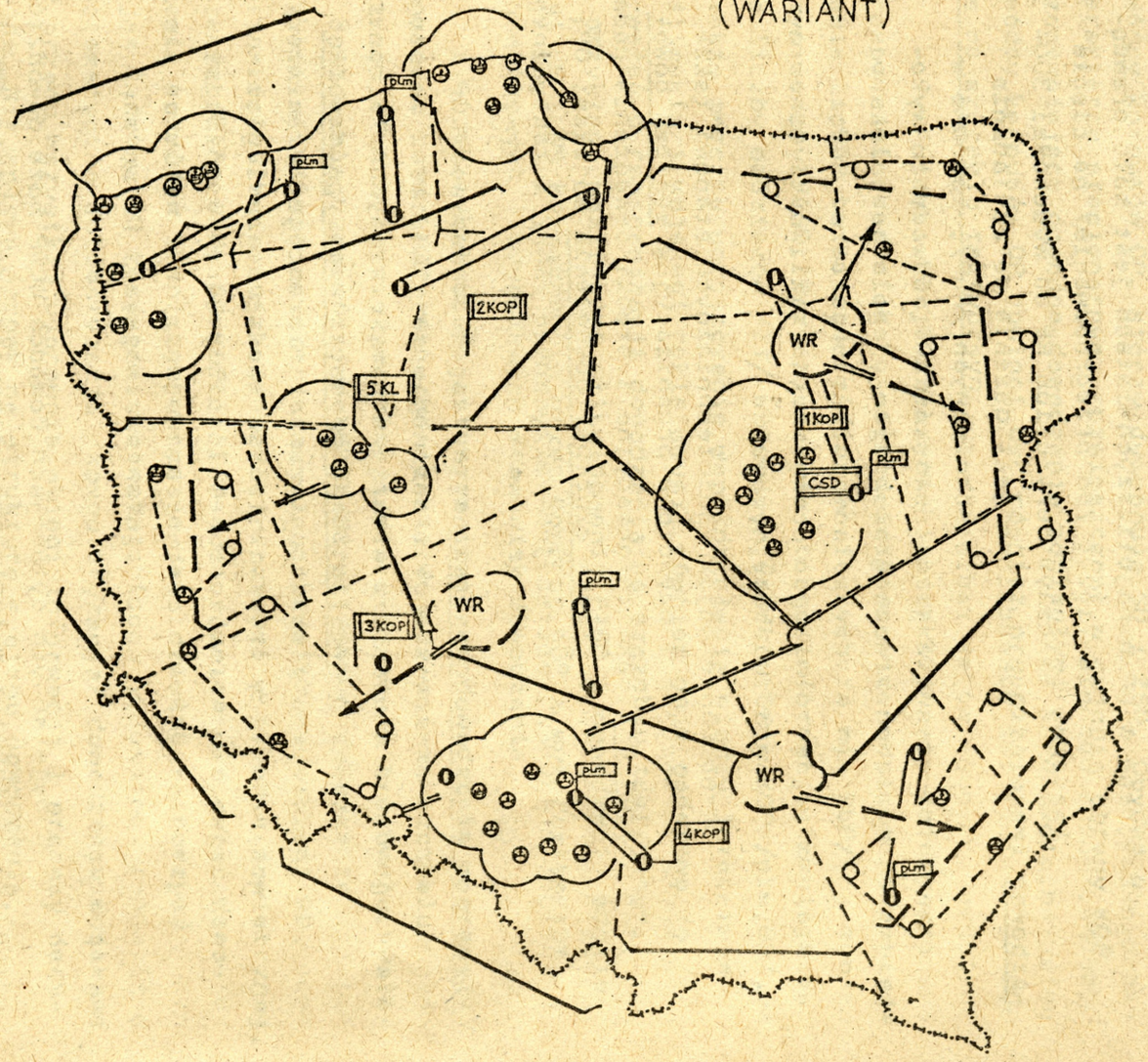
Działania aktywnych środków walki /LM i WR/ OP powinny być wspomagane przez środki walki radioelektronicznej /WRE/, podległe bezpośrednio dowódcy WLOP. Ośrodek radioelektroniczny /ORE WLOP/, synchronizując rozpoznanie i obezwładnianie /zakłócenie/ radioelektroniczne powinien skupić wysiłek na rozpoznaniu systemów łączności radiowej KF i satelitarnej, wykorzystywanych przez wyższe dowództwa sił powietrznych przeciwnika oraz obezwładniać /zakłócać/ jego główne relacje łączności radiowej KF.

Bataliony radioelektroniczne /brel/ wchodzące w skład KOP rozpoznają i zakłócają przede wszystkim pokładowe środki radiolokacyjne i łączności przeciwnika.

Koncepcja użycia aktywnych środków OP, a także możliwości sprzętu radiolokacyjnego i przekazywania informacji o sytuacji powietrznej kształtują wymagania w zakresie parametrów strefy informacji /pola radiolokacyjnego/. Uzasadnione jest dążenie do posiadania ciągłego pola radiolokacyjnego od wysokości 100 m na całym terytorium Polski i w miarę możliwości na jego przedpolach. Wskazane jest także organizowanie wysuniętych posterunków radiolokacyjnych /np. na morzu/ lub korzystanie z informacji o ŚNP z sojuszniczych systemów OP. Coraz częściej udowadniana jest potrzeba dysponowania, przynajmniej na szczeblu WLOP, powietrznym posterunkiem radiolokacyjnym /wykrywania i naprowadzania/, np. typu AWACS.

RYS.3 **KONCEPCJE UŻYCIA WR I LM W SYSTEMIE OP.**

(WARIANT)

Realizacja wymagań w zakresie wspomnianego zabezpieczenia radiolokacyjnego w WP w najbliższych latach jest mało prawdopodobna. Można obecnie liczyć /po przegrupowaniu/ na ciągłe pole radiolokacyjne na całym terytorium RP od wysokości 300-500 m. Dlatego też uzasadnione jest dążenie do posiadania znacznych odwodów wojsk radiotechnicznych /RLP/, zarówno w dyspozycji dowódcy WLOP jak i dowódców KOP. Odwody te wykorzystywać można do okresowego "obniżenia" pola radiolokacyjnego na zagrożonym kierunku lub uzupełniania strat RLP. Wyraźnie dąży się również do podwyższenia możliwości manewrowych posterunków radiolokacyjnych.

Ugrupowanie wojsk radiotechnicznych stanowi także podstawę informacyjną i częściowo organizacyjną systemu dowodzenia wojskami OP. Baza informacyjna i środki dowodzenia nadal sugerują utrzymywanie trzech szczebli dowodzenia wojskami OP: operacyjnego /WLOP/, operacyjno-taktycznego /KOP/ i taktycznego /oddziały WOPK/.

Operacyjny szczebel dowodzenia organizuje dowództwo WLOP i obejmuje on centralne stanowisko dowodzenia /CSD/ oraz zapasowe /ZCSD/. Obydwa o charakterze stacjonarnym, utrzymywane w centralnej części Polski, w pobliżu SD /ZSD/ Naczelnego Dowódcy WP. Wyposażenie CSD /ZCSD/ oraz powiązania informacyjne /łączność/ mają zapewnić dowódcy WLOP nie tylko dowodzenie podległymi korpusami OP ale również korpusem lotniczym oraz współdziałanie z wojskami lądowymi i marynarką wojenną. Nie wyklucza się możliwości /potrzeby/ współdziałania z wojskami OP państw sojuszniczych.

W wyjątkowych sytuacjach dowódca WLOP może dowodzić podległymi wojskami z wysuniętego stanowiska dowodzenia /WSD/, organizowanego doraźnie, najczęściej przy WSD Naczelnego Dowódcy WP. Dowódca WLOP może również okresowo dowodzić z powietrznego stanowiska dowodzenia /PSD/, organizowanego również doraźnie.

Dowódca WLOP decyduje o rozmieszczeniu i zasadach funkcjonowania SD /ZSD/ szczebla operacyjno-taktycznego i taktycznego.

Organizatorami dowodzenia na szczeblu operacyjno-taktycznym są dowódcy korpusów OP, którzy dysponują SD i ZSD. Obydwa o charakterze stacjonarnym, rozmieszczone w rejonie obrony KOP i zapewniające dogodne dowodzenie podległymi wojskami. Dowódcy korpusów OP powinni być również organizatorami dowodzenia na szczeblu taktycznym.

Automatyzacja zbierania i przekazywania informacji z rozpoznania radiolokacyjnego może stanowić podstawę do zmniejszenia liczby batalionów radiotechnicznych /a nie RLP/, a tym samym liczby PłSD. Przyspieszenie obiegu informacji, zmniejszenie liczby oddziałów /ZT/ aktywnych środków OP w KOP /plm,BR/, a także znaczne uproszczenie współdziałania między lotnictwem myśliwskim i wojskami rakietowymi, również daje podstawę do rozważań o reorganizacji dowodzenia na szczeblu taktycznym. Na przykład, możliwości zlikwidowania PłSD i dowodzenia oddziałami LM i WR bezpośrednio przez dowódcę KOP z wykorzystaniem ich pułkowych - brygadowych stanowisk dowodzenia.

Dowódca WLOP jest organizatorem dowodzenia operacyjnego oraz koordynatorem organizacji dowodzenia na szczeblu niższym. Takie rozwiązanie umożliwia utworzenie krajowego systemu dowodzenia, zapewniającego scentralizowane dowodzenie wszystkimi siłami uczestniczącymi w obronie powietrznej RP. System dowodzenia wojskami uczestniczącymi w obronie powietrznej, a szczególnie CSD, SD KOP i PłSD musi również wspomagać dowodzenie korpusem lotniczym w czasie jego działań na korzyść wojsk lądowych i marynarki wojennej.
Systematyczna automatyzacja /komputeryzacja/ dowodzenia wojskami OP przede wszystkim usprawnia obiegi informacji i procesy decyzyjne. Nie wpływa jednak na strukturę systemu dowodzenia.

Wsparcie logistyczne wojsk uczestniczących w obronie powietrznej - korpusów OP jest elementem składowym wsparcia logistycznego wojsk lotniczych i obrony powietrznej. Realizowane jest przez stacjonarno-polowy system składów materiałowych i warsztatów technicznych własnych /składnice sprzętu lotniczo-technicznego, składnice techniczne i warsztaty techniczne KOP i WLOP/ oraz składnic i warsztatów poszczególnych

okręgów wojskowych, głównie w zakresie sprzętu ogólnowojskowego. Wsparcie medyczne realizowane jest przez służbę zdrowia KOP z wykorzystaniem do hospitalizacji i leczenia rannych /chorych/ wojskowych i cywilnych szpitali stacjonarnych.
Wsparcie lotniskowe korpusów OP, głównie w zakresie remontu lotnisk uszkodzonych realizowane jest siłami krl i kol w zakresie zniszczeń niewielkich, a przy większych zniszczeniach - siłami WLOP /bbl i ool oraz oddziałów inżynieryjnych wojsk lądowych/.
Warunki działań bojowych wojsk OP wskazują, że zapasy bojowe środków materiałowych, głównie środków rażenia, powinny zapewnić prowadzenie aktywnych działań bojowych przez KOP w czasie około dwóch tygodni. Zapasy te powinny być urzutowane następująco: w oddziale /na lotnisku, w bazie lotniczej/ na 6-7 dni; w składach KOP na 2-3 dni, w składach WLOP na 5-7 dni. Mniejsze zapasy środków bojowych i materiałowych nie powinny wpływać na decyzje i realizację zadań bojowych, szczególnie w początkowym okresie wojny.

Przyjęte rozwiązanie - decyzja dowódcy WLOP o korektach obrony powietrznej /jej charakterze, kierunkach skupienia głównego wysiłku, użyciu sił i środków, dowodzeniu, wsparciu logistycznym/ - może stanowić podstawę nowego podziału sił i środków między korpusy OP oraz postawienia im nowych zadań bojowych.

Dowódca WLOP stawia zadania każdemu korpusowi OP na czas nieokreślony, w którym ujmuję: zadania bojowe - rejon obrony ze wskazaniem głównych obiektów osłony; siły i środki OP, /w tym i odwód, charakter obrony, wskazówki dotyczące wykonywania zadań/; zakres wsparcia logistycznego /w tym limity środków materiałowych i bojowych oraz lotniska/; dowodzenie; gotowość do działań bojowych; świadczenia na korzyść innych KOP, KL i inne polecenia. W wypadku wprowadzenia niewielkich zmian /korekt/ w dotychczasowej decyzji o obronie powietrznej, można korpusom OP przekazać tylko wprowadzone zmiany w treści dotychczasowych zadań bojowych.

W trakcie reorganizacji systemu obrony powietrznej

RP, może zaistnieć potrzeba powtórnego /kolejnego/ uzgodnienia z dowódcami rodzajów sił zbrojnych /dowódcą armii, zgrupowania wojsk lądowych i dowódcą MW/ lub ich przedstawicielami warunków i sposobów działań podległych im środków OP w systemie OP RP oraz świadczeń /działań/ WLOP na ich korzyść.

Dowódcy korpusów OP powinni być informowani przez szefów WOPL związków operacyjnych o rozmieszczeniu, możliwościach i sposobach działań przegrupowywanych oddziałów OPL wojsk lądowych i marynarki wojennej. Zakłada się, że pododdziały i oddziały wojsk OPL zwalczają ŚNP w ustalonych strefach ognia bez ograniczeń, a lotnictwo myśliwskie KOP w strefy te nie będzie "wchodziło". Wojska OPL mogą korzystać z informacji o sytuacji powietrznej z WLOP. Celowe jest, aby dowódcy oddziałów WOPL współpracowali z najbliższymi PłSD, a szefowie OPL armii /OW/ z dowódcami korpusów OP. SD korpusu OP /SD korpusu lotniczego/ uprzedza szefostwo OPL armii /OW/ o przelotach własnego lotnictwa, a PłSD najbliższy oddział WOPL. W wyjątkowych sytuacjach dowódca korpusu OP może ingerować /zabronić prowadzenia ognia lub prosić o prowadzenie ognia/ w działaniach WOPL znajdujących się w rejonie obrony danego KOP.

Korpusy OP utrzymują ciągle nakazane siły i środki w gotowości bojowej, a działania bojowe mogą rozpocząć za zgodą dowódcy WLOP. W czasie prowadzenia działań bojowych korpusy OP zwalczają ŚNP przeciwnika samodzielnie. Dowódca WLOP, dysponując na CSD aktualną sytuacją bojową, może wpływać /korygować/ na decyzje dowódców korpusów OP. Może wykorzystać własny odwód lotnictwa myśliwskiego w działaniach jednego z korpusów OP lub skierować siły lotnictwa myśliwskiego z jednego korpusu OP do drugiego. Może koordynować działania /wysiłki/ korpusów OP.

W wypadku zniszczenia lub obezwładnienia części osłanianych obiektów i wojsk OP - w wyniku uderzeń przeciwnika z powietrza - dowódca WLOP zmuszony będzie doraźnie korygować swoją decyzję /plan/ o organizacji obrony powietrznej i prowadzeniu działań bojowych.

Decyzję o izolacji rejonów działań bojowych dowódca WLOP może wypracowywać w okresie zagrożenia bezpieczeństwa państwa lub w czasie działań wojennych. Cele izolacji rejonów działań, obiekty do zniszczenia /obezwładnienia/, a czasem również koncepcje jej przeprowadzenia określa Naczelny Dowódca WP.

Zadanie to WLOP z zasady będą wykonywać równocześnie z obroną powietrzną, rzadziej w połączeniu ze wsparciem lotniczym. Dlatego też decyzja dowódcy WLOP o izolacji rejonów działań bojowych będzie zsynchronizowana z decyzją /planem/ obrony powietrznej i może wówczas stanowić element składowy powietrznej operacji obronnej. Organizatorem takiej operacji będzie również dowódca WLOP.

W decyzji o izolacji rejonów działań bojowych dowódca WLOP określa /ostatecznie ustala/: obiekty do zniszczenia lub obezwładnienia /główne i pomocnicze/; siły oraz ich wysiłek do realizacji tego zadania; formę i sposoby jego realizacji; dowodzenie i współdziałanie sił; działania zabezpieczające i wsparcie logistyczne.

W ramach izolacji rejonów działań bojowych wojsk lądowych i marynarki wojennej WLOP mogą zwalczać: zgrupowanie wojsk lądowych i marynarki wojennej przeciwnika rozmieszczone w strefie komunikacji, a czasami również w strefie działań bojowych; system komunikacji; elementy systemu dowodzenia wojskami, a także lotnictwo na lotniskach /w tym niszczenie i blokowanie lotnisk/. Pomocniczymi obiektami działań mogą być naziemne środki obrony przeciwlotniczej oraz lotnictwo przeciwnika utrudniające dotarcie do celów naszemu lotnictwu. Do wykonania tego zadania angażowany będzie korpus lotniczy, a przede wszystkim jego lotnictwo myśliwsko-bombowe. Może być również wykorzystywane lotnictwo myśliwskie z korpusów OP, a także inne rodzaje lotnictwa, np. lotnictwo rozpoznawcze, a nawet śmigłowce.

Do wykonania tego zadania dowódca WLOP wydziela określone, niezbędne środki bojowe i materiałowe, umożliwiające wykonanie odpowiedniej liczby lotów bojowych /realizacja planowanego wysiłku/.

Izolacja rejonu działań bojowych może być wykony-

wana niemal w każdej fazie operacji obronnej. Najczęściej będzie jednak wykonywana w jej początkowej fazie. Wówczas może być klasycznym elementem składowym powietrznej operacji obronnej, mającej na celu zerwanie powietrznej operacji zaczepnej przeciwnika i niedopuszczenie /utrudnienie/ do rozpoczęcia jego operacji zaczepnej na lądzie /morzu/.
Izolacja rejonu działań bojowych, jako element składowy powietrznej operacji obronnej, może składać się z 1-3 jednoczesnych uderzeń większości sił korpusu lotniczego, uzupełnionego siłami lotnictwa myśliwskiego z korpusów OP.
Poszczególne uderzenia sił korpusu lotniczego mogą mieć charakter uderzeń odwetowych, a w szczególnych wypadkach nawet uderzeń uprzedzających. Zamiar tych uderzeń /terminy ich wykonania, trasy, dowodzenie i współdziałanie oraz zabezpieczenie/ ustala dowódca WLOP. Natomiast szczegółowe modele każdego uderzenia opracowuje dowództwo korpusu lotniczego. Dowódca KL jest więc organizatorem i odpowiedzialnym za wykonanie tych uderzeń.
Dowódca WLOP, po postawieniu zadań bojowych korpusowi lotniczemu i korpusom OP na wykonanie uderzenia i działania zabezpieczające, w ramach izolacji rejonu działań, może zorganizować współdziałanie między zainteresowanymi korpusami /lotniczym i OP/.

W czasie przygotowywania i wykonywania tego zadania przez korpusy dowódca WLOP będzie sprawował nad nimi ogólny nadzór. W szczególnych wypadkach może on koordynować ich działanie lub interweniować w dowodzenie.

Decyzję o <u>wsparciu lotniczym</u> dowódca WLOP wypracowuje również w okresie zagrożenia lub w czasie działań wojennych. W myśl wskazówek przełożonego/ND WP/ każdorazowo ustala: główny wysiłek wsparcia lotniczego /obiekty, terminy, kierunek, na czyją korzyść/; siły i rejon ich rozmieszczenia; wysiłek /wg rodzajów lotnictwa i etapów operacji obronnej/; sposoby działań; zasady dowodzenia i współdziałania z wojskami lądowymi i marynarką wojenną oraz zakres i właściwości wsparcia logistycznego. Zadanie to wykonuje korpus lotniczy. Wzmacniany z reguły lotnictwem myśliwskim z korpusów OP, wykorzystywanym do osłony lotnictwa myśliwsko-bombowego, a czasami również innych rodzajów lotnictwa.

W zakres zadań wsparcia lotniczego wchodzą: rozpoznanie powietrzne, zwalczanie obiektów pola walki, transport powietrzny i działalność pomocnicza /zabezpieczenie dowodzenia, WRE i inne/ wykonywane bezpośrednio na korzyść walczących wojsk lądowych i marynarki wojennej.
Realizacja zadań wsparcia lotniczego wynika z potrzeb wojsk lądowych /MW/ i musi być ściśle zsynchronizowana z ich działaniami bojowymi.

Zadanie na wsparcie lotnicze określonej armii /zgrupowanie wojsk lądowych/ dowódca WLOP stawia korpusowi lotniczemu, a także korpusowi OP na udział lotnictwa myśliwskiego we wsparciu lotniczym, na operację obronną - na cały okres jej prowadzenia lub na kilkanaście, a nawet kilka dni. W trakcie operacji, w zasadzie w każdym dniu zadanie to będzie korygował, uzupełniał itp. Zadanie to ma charakter operacyjny i obejmuje zagadnienia generalne. Natomiast szczegóły dotyczące jego realizacji na operację i na każdy dzień precyzuje korpusowi lotniczemu dowódca armii /zgrupowania wojsk lądowych/.

W trakcie wykonywania wsparcia lotniczego korpus lotniczy nie wchodzi w skład danej armii, nawet nie jest jej operacyjnie podporządkowany. Jedynie wykonuje zadania na jej korzyść, podlega nadal bezpośrednio dowódcy WLOP.

Na wsparcie lotnicze w określonej operacji dowódca WLOP ustala dla korpusu lotniczego wysiłek /ilość lotów bojowych/ oraz środki materiałowe i bojowe na jego wykonanie. Podstawą do ustalenia wysiłku dla korpusu lotniczego jest przewidywany czas /ilość dni/ prowadzenia operacji obronnej i zakładane średnie natężenie na każdy jej dzień. Przyjmuje się średnie natężenie na dzień 1,5-2 wyloty samolotów i 2-3 śmigłowców. Na operację obronną, której czas trwania przewiduje się na 10-12 dni, korpus lotniczy powinien otrzymać środki materiałowe i bojowe na 18-20 wylotów samolotów i 24-30 wylotów śmigłowców. Na operację zaczepną /przeciwuderzenie, przeciwnatarcie/ korpus lotniczy powinien otrzymać wysiłek większy o 50 %.

Dowódca WLOP określa dla korpusu lotniczego w danej operacji rejon bazowania, oddalony od przewidywanej rubie-

ży styczności bojowej 60-120 km, i więcej oraz przydziela mu lotniska. Korpus lotniczy powinien otrzymać 20-24 lotniska i lądowiska, w tym 8-12 DOL /licząc po 2 lotniska na każdy pułk/. Należy mieć na uwadze, że realne możliwości lotniskowe w danym rejonie mogą spowodować znaczne ograniczenie liczby lotnisk oddawanych do dyspozycji dowódcy korpusu lotniczego.

Dowódca WLOP może sugerować dowódcy korpusu lotniczego sposoby wykonania zadań w ramach wsparcia lotniczego, a nawet wykorzystania rodzajów lotnictwa /np. uderzenia jednoczesne/, śmigłowców bojowych itp. Może również wskazać rejon rozwinięcia SD korpusu lotniczego oraz rejon /rejony/ rozwinięcia ośrodków dowodzenia lotnictwem /ODL/ przy związkach operacyjnych wojsk lądowych.
Koncepcja wsparcia lotniczego przez KL przedstawiona jest na rys.4

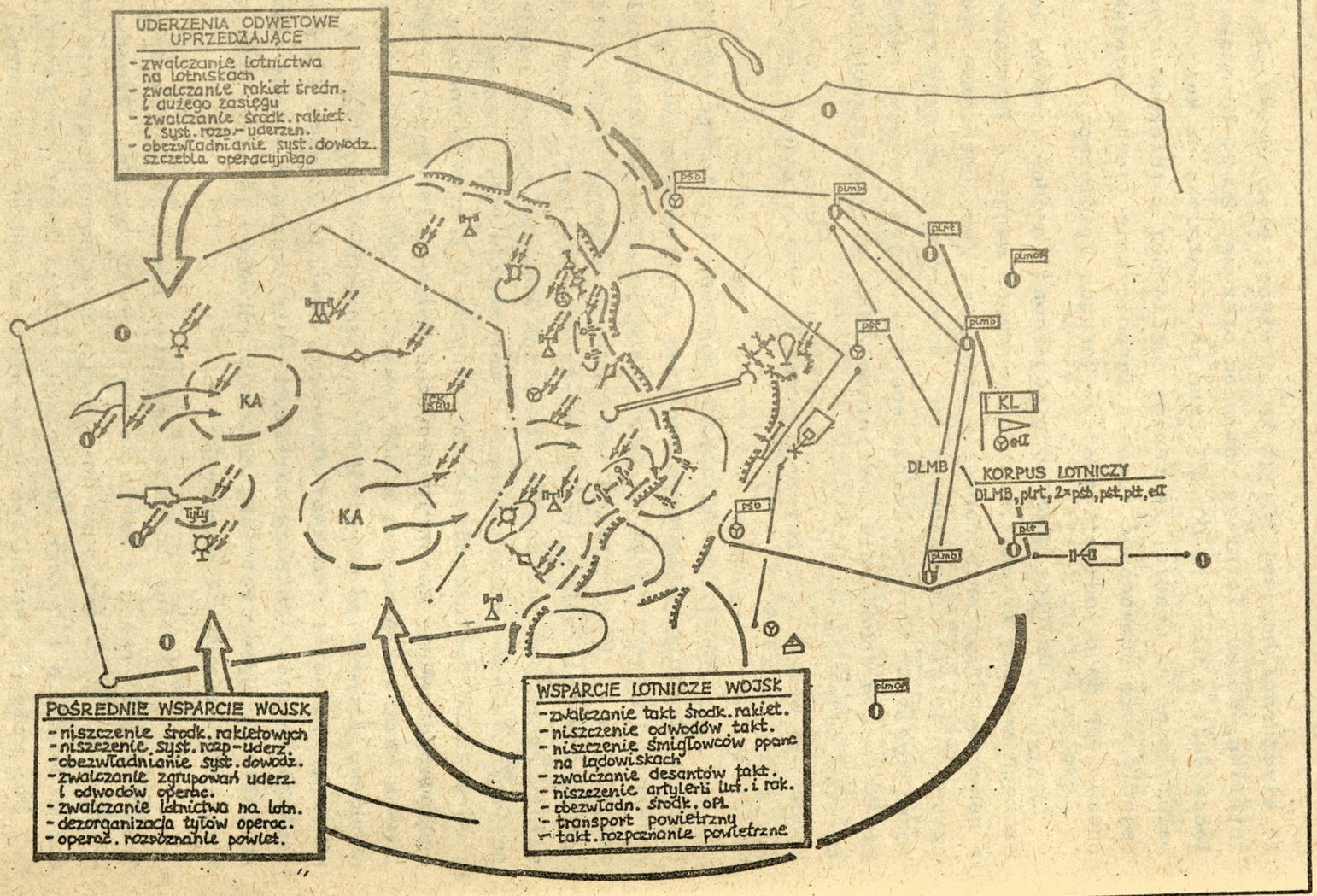
Wsparcie logistyczne korpusu lotniczego /KL/ jest również elementem składowym wsparcia logistycznego WLOP. Wsparcie to oparte jest na polowo-stacjonarnym systemie składów: materiałowych i warsztatów technicznych własnych /pułk materiałowego zabezpieczenia, polowe warsztaty lotnicze, ruchome warsztaty remontowe samochodów, batalion remontu sprzętu naziemnego itp/, składów materiałowych i warsztatów WLOP oraz składów i warsztatów poszczególnych OW, głównie w zakresie sprzętu ogólnowojskowego. Wsparcie medyczne korpusu lotniczego realizowane jest tak samo jak w KOP. Wsparcie lotniskowe w zakresie odbudowy lotnisk po niewielkich zniszczeniach realizuje KL własnymi siłami i środkami /kompanie remontu lotnisk i kompanie obsługi lotnisk/, a przy większych zniszczeniach siłami WLOP /bataliony budowy lotnisk, oddziały odbudowy lotnisk, oddziały inżynieryjne wojsk lądowych/.

Korpus lotniczy powinien posiadać środki materiałowe i środki rażenia także na okres dwóch tygodni. Zapasy te powinny być urzutowane na lotniskach pokojowego bazowania na 3-4 dni działań, a w bazach lotniczych /jeżeli takie powstaną/ na 6-7 dni działań. Na dalsze działania w składach WLOP. Jeżeli pzm KL będzie posiadał własne składy materiałowe, to wówczas 50 % zapasów WLOP powinno znajdować się w tych składach.

RYS. 4

KONCEPCJA WSPARCIA LOTNICZEGO PRZEZ KORPUS LOTNICZY

(WARIANT)

Organizatorem i wykonawcą wsparcia lotniczego oraz innych zadań na korzyść wojsk lądowych i MW jest dowództwo korpusu lotniczego. Dowódca korpusu uzgadnia współdziałanie z wojskami lądowymi i marynarką wojenną, a także z korpusami OP. Dowódca WLOP może wyznaczyć swego przedstawiciele w sprawach OP, który przebywał będzie w korpusie lotniczym i utrzymywał ścisły kontakt z szefem OPL armii /zgrupowania wojsk lądowych/.

W czasie prowadzenia działań bojowych przez korpus lotniczy dowódca /dowództwo/ WLOP musi dysponować pełnymi informacjami o jego działaniach, by móc - w razie potrzeby - ingerować w jego działania oraz precyzować zadania na każdy dzień działań.

Dowódca WLOP jest koordynatorem współdziałania między korpusami OP oraz korpusem lotniczym i korpusami OP. Ustalenia dowódcy WLOP dotyczące współdziałania powinny uwzględniać: działania jednego korpusu na rzecz drugiego; wymianę informacji; okresowe wykorzystywanie lotnisk; punktów dowodzenia i innych elementów infrastruktury, stanowiących podstawę do uzgodnień współdziałania między poszczególnymi korpusami.

Dowódca WLOP osobiście lub przez swego przedstawiciela uzgadnia i ustala z szefami WOPL związków operacyjnych wojsk lądowych /armii/ i marynarki wojennej generalne zasady współdziałania wojsk OPL z WLOP. Szczegóły współdziałania dotyczące: zasad informowania o rozmieszczeniu oddziałów WOPL w rejonach obrony korpusów OP, ich możliwościach bojowych /strefach ognia/ i działaniach; wymianie informacji o sytuacji powietrznej; uprzedzeniu WOPL o przelotach własnych samolotów przez strefy ognia WOPL; współpracy sąsiadujących oddziałów WOPL i WLOP, w tym również pododdziałów WRT oraz stanowisk i punktów dowodzenia oraz innych zagadnień uzgadniają dowódcy KOP z szefami WOPL armii /OW/. Oddziały WOPL rozmieszczone /ugrupowane/ w rejonach obrony KOP nie podlegają dowódcom korpusów OP i nie mogą od nich otrzymywać zadań bojowych. Oddziały te prowadzą działania bojowe według decyzji swoich dowódców, uzgodnionych jedynie ze starszymi dowódcami na PłSD. Dowódca KOP /st.dowódca na PłSD/ ma prawo w określonej sytuacji zabronić prowadzenie ognia przez oddział WOPL rozmieszczony w jego rejonie obrony.

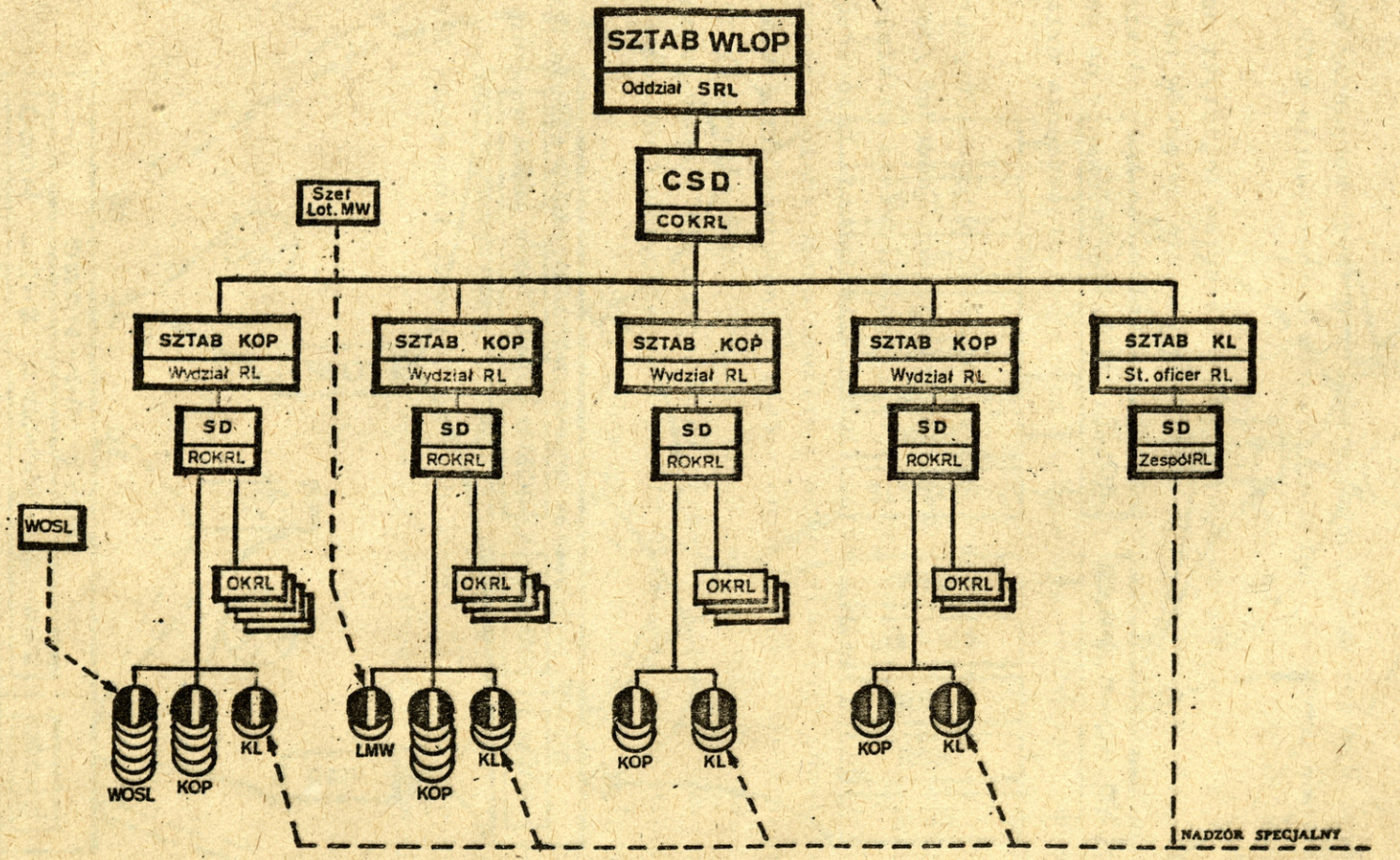
Dowódca KOP musi być informowany o przegrupowaniu oddziałów WOPL w jego rejonie obrony. Oddziały WOPL zobowiązane są do utrzymania łączności /przewodowej lub radiowej/ z najbliższym PISD.

Dowódca WLOP jest organizatorem wojskowej służby ruchu lotniczego /WSRL/. Służba ta stanowi element składowy struktury organizacyjnej WLOP. Za jej funkcjonowanie, zapewniające bezpieczne przeloty własnego lotnictwa /korpusów OP i korpusu lotniczego/ nad całym terytorium kraju, odpowiada szef oddziału ruchu lotniczego, wchodzący w skład sztabu WLOP.
W każdym korpusie OP /przy SO/ funkcjonuje rejonowy ośrodek kierowania ruchem lotniczym /ROKRL/, któremu podlegają ośrodki kierowania ruchem lotniczym oraz dyżurni ruchu lotniczego na każdym czynnym lotnisku znajdującym się w rejonie obrony danego korpusu OP. Kontrolę nad funkcjonowaniem służby ruchu lotniczego w korpusach OP sprawuje wydział ruchu lotniczego, wchodzący w skład sztabu korpusu. W korpusie lotniczym natomiast taką kontrolę sprawuje zespół ruchu lotniczego, wchodzący w skład sztabu tego korpusu. Funkcjonowanie służby ruchu lotniczego WLOP musi w pełni odpowiadać potrzebom i właściwościom działań bojowych korpusów OP i korpusu lotniczego.
Struktura organizacyjna wojskowej służby ruchu lotniczego WLOP przedstawiona jest na rys.5.

Wsparcie logistyczne WLOP ma zapewnić ciągłość zaopatrywania, remont sprzętu technicznego, bazę lotniskową oraz lecznictwo i profilaktykę stanów osobowych.

Centralnym organem zaopatrzenia związków taktyczno-operacyjnych /KOP i KL/ w zakresie specjalistycznych środków materiałowych /lotniczych, lotniskowych i MPS/ jest szefostwo zaopatrzenia WLOP. W środki rakietowe OP i radiotechniczne zaopatruje szefostwo dostaw i zaopatrywania podległe szefowi logistyki MON. Ogólnowojskowe środki materiałowe WLOP otrzymuje z poszczególnych OW, które stanowią dla WLOP rejonową bazę materiałowo-remontową. Na szczeblu WLOP znajdują się: składnice uzbrojenia i amunicji lotniczej; składnica techniczna, składnica mps oraz warsztaty techniczne. Wsparciem logistycznym WLOP

RYS.5 **STRUKTURA ORGANIZACYJNA WOJSKOWEJ SŁUŻBY RUCHU LOTNICZEGO** (WARIANT)

kieruje dowódca WLOP /dowódcy poszczególnych korpusów/ poprzez zastępców do spraw logistyki. System zaopatrywania WLOP przedstawiony jest na rys. 6.

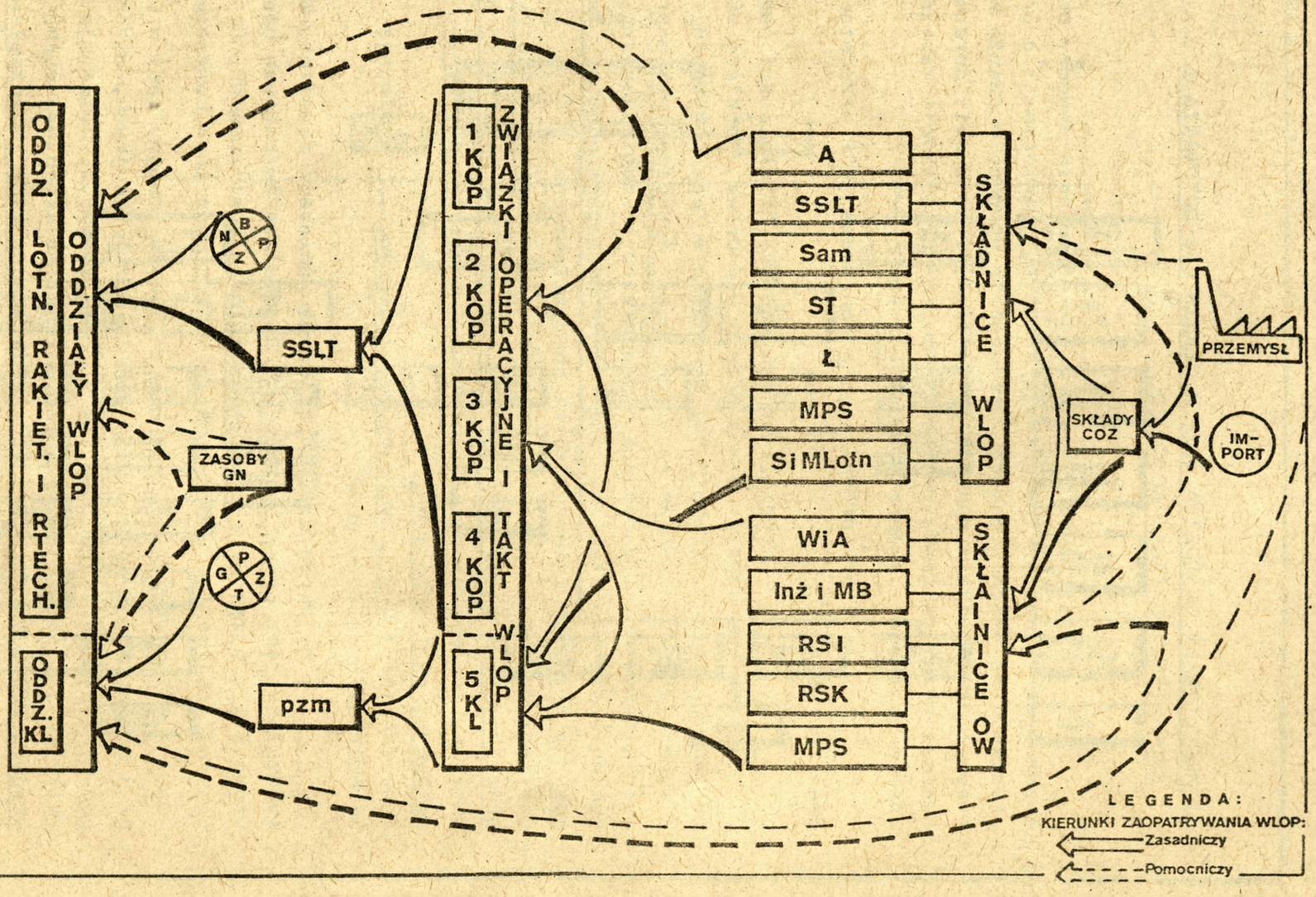
Zastępca dowódcy WLOP do spraw logistyki powinien dążyć, aby zapasy środków materiałowych dla związków taktyczno-operacyjnych i samodzielnych oddziałów nie były niższe niż zakładane minimum /dwa tygodnie/, a ich urzutowanie na poszczególnych szczeblach odpowiadało zamiarowi prowadzenia działań bojowych.

W trakcie prowadzenia działań bojowych /obrony powietrznej i izolacji, wsparcia lotniczego/ dowódca /dowództwo/ WLOP zobowiązany jest do ciągłego śledzenia działalności wszystkich korpusów oraz oddziałów i instytucji bezpośrednio podległych. Takie śledzenie umożliwia odpowiednio wyposażone i nieprzerwanie funkcjonujące CSD, dysponujące wszystkimi potrzebnymi informacjami o działaniach wojsk własnych, sąsiadów oraz przeciwnika. Informacje te, nieprzerwanie analizowane, stanowią ważny element w bieżącym /operacyjnym/ dowodzeniu podległymi związkami przez dowódcę WLOP.

Przedstawione wyżej ogólne zasady użycia WLOP mają być swego rodzaju kierunkowskazem przy rozpatrywaniu i rozwiązywaniu problemów szczegółowych dotyczących obrony powietrznej, izolacji rejonu działań bojowych i wsparcia lotniczego wojsk w nowych uwarunkowaniach RP.

RYS. 6

SYSTEM ZAOPATRYWANIA WLOP (WARIANT)

3. MODEL PRACY DOWÓDZTWA WLOP W CZASIE PRZYGOTOWANIA I PROWADZENIA DZIAŁAŃ BOJOWYCH

Dowództwo WLOP, jako organ dowodzenia dowódcy WLOP, przeznaczone jest do zapewnienie aktualnych informacji o przeciwniku i wojskach własnych, wspomagania dowódcy w czasie wypracowania decyzji i dowodzenia podległymi wojskami, opracowania i przekazania dokumentów bojowych, organizacji zabezpieczenia bojowego i wsparcia logistycznego.

Struktura organizacyjna dowództwa WLOP przedstawiona jest na rys. 7.

Sztab - organizator i wykonawca działalności operacyjnej oraz koordynator pracy całego dowództwa - podlega bezpośrednio szefowi sztabu WLOP. Wchodzące w jego skład oddziały i wydziały zorganizowane są w tzw. piony funkcjonalne: operacyjny, dowodzenia, łączności i organizacyjno-mobilizacyjny. Szefom rodzajów wojsk /WL, WRiA, WRT/ podlegają oddziały zastosowania bojowego i inne komórki specjalistyczne.
Zastępcy dowódcy - szefowi logistyki podlega sztab logistyki oraz szefostwa zaopatrzenia i eksploatacji oraz służba zdrowia.
Zastępcy dowódcy do spraw liniowych - oddziały: szkolenia bojowego, ogniowego i WF.
Inne oddziały: kadr, wychowawczy, finansów, ... podlegają bezpośrednio dowódcy WLOP.

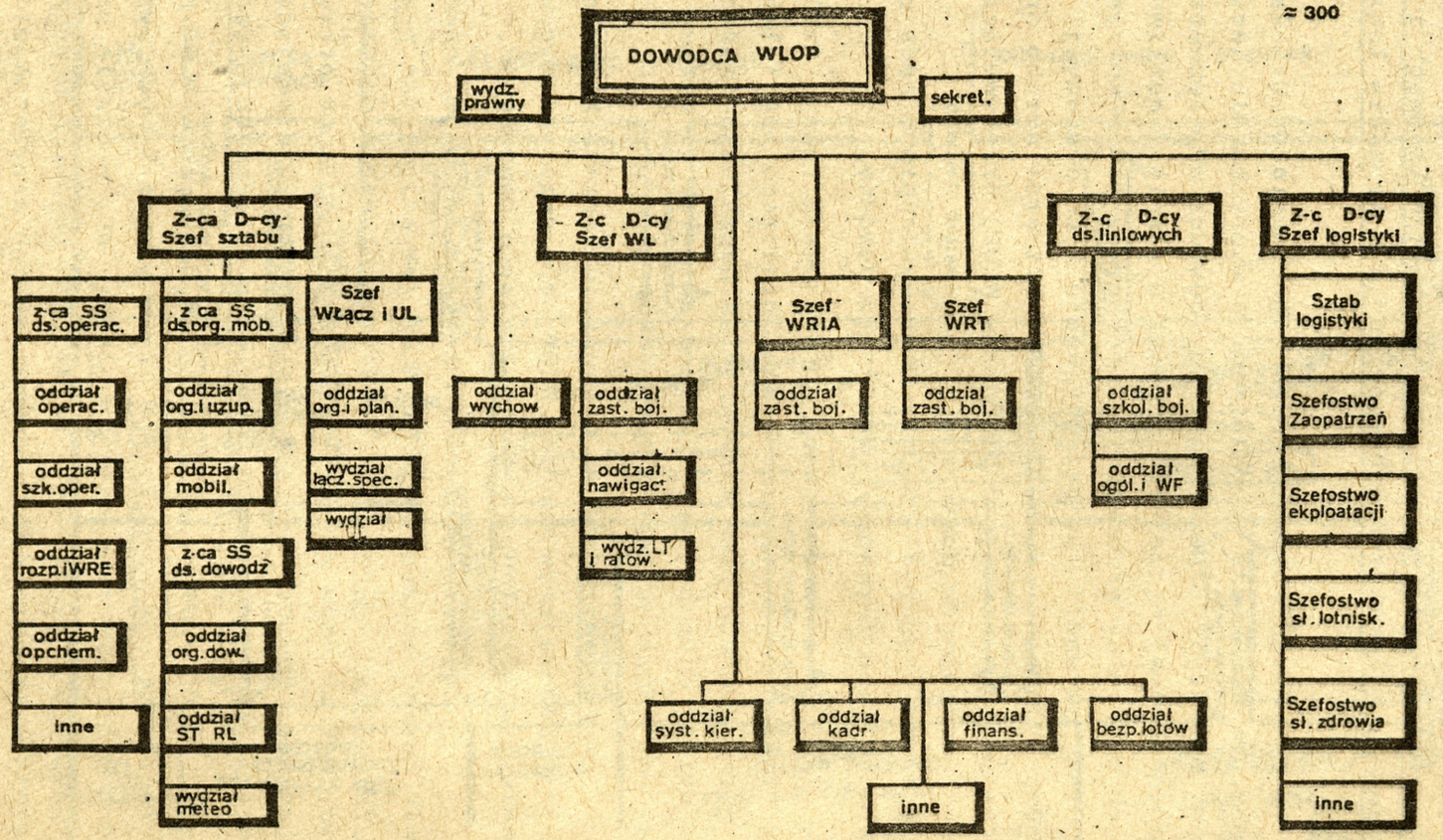
Na okres działań bojowych /ćwiczeń/ ze sztabu WLOP wydzielana jest grupa operacyjna /8-10 oficerów/różnych pionów, która stale przebywa w sztabie naczelnego dowództwa WP. Ma ona stanowić ogniwo łączące dowództwo WLOP z naczelnym dowództwem.

Dowództwo WLOP w czasie pokoju i wojny jest w ciągłej gotowości do wykonywania obowiązków funkcyjnych, zarówno pod względem merytorycznym jak i organizacyjnym. Dysponuje aktualnymi informacjami o przeciwniku i wojskach własnych. Dowódca WLOP, jego zastępcy, szefowie oddziałów i wydziałów są niemal w ciągłej gotowości do zameldowania wniosków z oceny określonych elementów oceny sytuacji operacyjnej i propozycji

RYS.7

STRUKTURA ORGANIZACYJNA DOWÓDZTWA WLOP

(WARIANT)

wykorzystania sił i środków do wykonania standardowych zadań /obrony powietrznej, izolacji rejonu działań bojowych i wsparcia lotniczego/, a także ich zabezpieczenia i wsparcia logistycznego.

Przed rozpoczęciem przygotowania do działań bojowych dowódca WLOP może uczestniczyć w wypracowaniu decyzji /zamiaru operacji/ przez naczelnego dowódcę WP. Zazwyczaj będzie informował naczelnego dowódcę o stanie i możliwościach bojowych WLOP oraz przedstawiał propozycje ich wykorzystania w aktualnej sytuacji. Do przygotowania tych propozycji dowódca WLOP może angażować swych zastępców, oficerów sztabu oraz oficerów grupy operacyjnej dowództwa WLOP, przebywającej stale w sztabie naczelnego dowództwa.
Treść i forma propozycji użycia WLOP uzależnione będą od konkretnych potrzeb /wymagań/ naczelnego dowódcy.

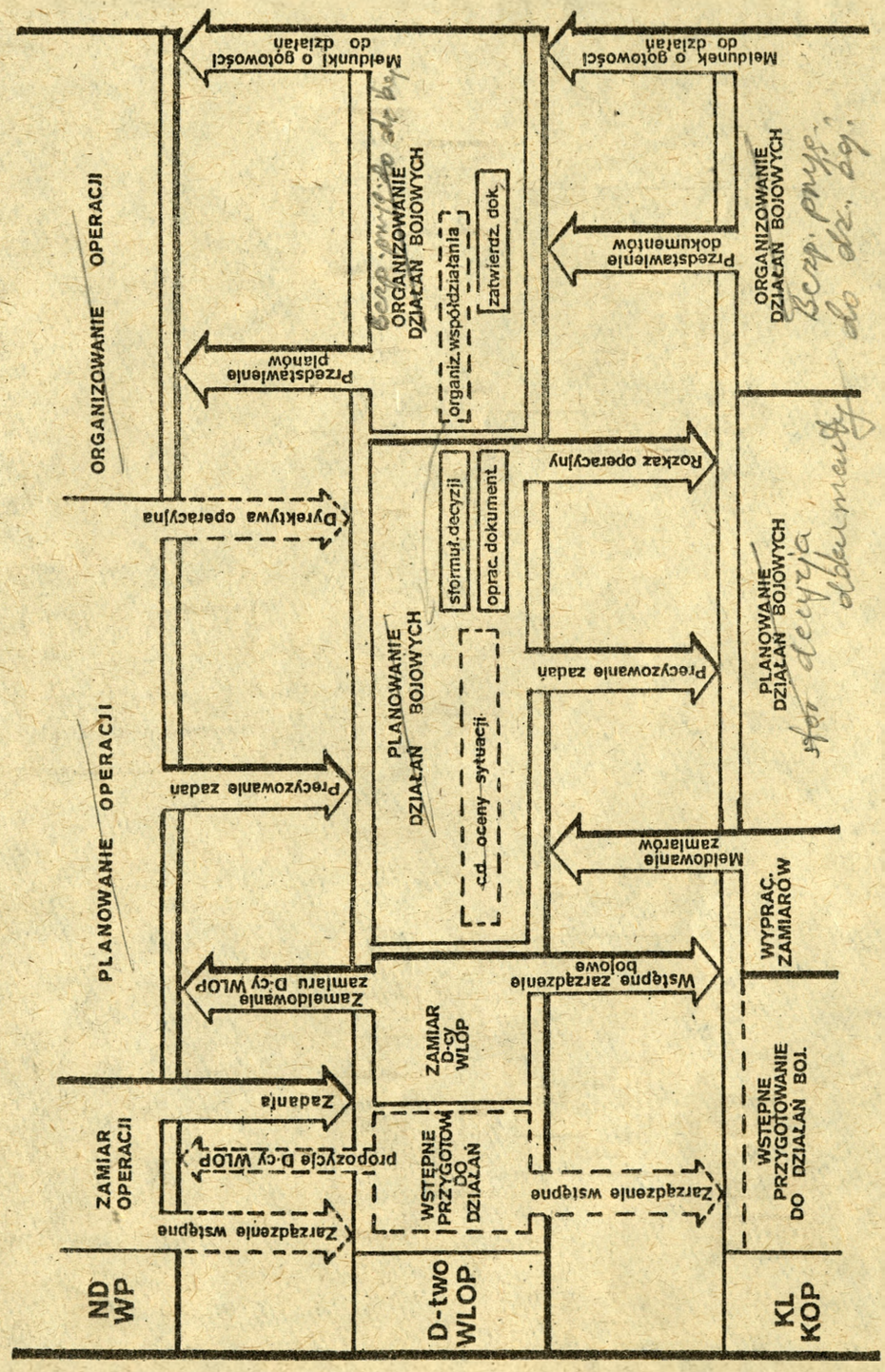
Zadania dotyczace obrony powietrznej, izolacji rejonu działań bojowych i wsparcia lotniczego lub tylko jedno - dwa z nich, dowódca WLOP otrzymuje od naczelnego dowódcy WP, w formie ustnej albo pisemnej /zarządzenia lub dyrektywy operacyjnej, względnie wyciągu z tych dokumentów/.

Bezpośrednio po otrzymaniu zadania bojowego lub w terminie późniejszym dowódca WLOP może uczestniczyć w organizowaniu współdziałania przez naczelnego dowódcę WP.

Z chwilą otrzymania zadania bojowego /nawet tylko w formie zarządzenia ustnego/ w WLOP rozpoczyna się przygotowanie do działań bojowych. Proces przygotowania do działań bojowych w WLOP może rozpocząć się wcześniej - po otrzymaniu od naczelnego dowódcy zarządzenia wstępnego, zalecającego rozpoczęcie wstępnego przygotowania do działań bojowych.

Przygotowanie do działań bojowych w WLOP prowadzi się z reguły metodą równoległą. Tylko w wyjątkowych wypadkach może ono być prowadzone metodą kolejną, np. w czasie prowadzenia studyjnego przygotowania do działań bojowych dowództwa WLOP /bez podległych wojsk/. Model równoległego przygotowania do działań bojowych WLOP przedstawiony jest na rys.8.

RYS. 8 **MODEL ROWNOLEGŁEGO PRZYGOTOWANIA DO DZIAŁAŃ BOJOWYCH WLOP** (WARIANT)

W czasie wypracowania zamiaru dowódca WLOP analizuje otrzymane zadanie /pełne lub fragmentaryczne/ oraz przeprowadza ocenę sytuacji. W czasie oceny sytuacji może korzystać z informacji /meldunków/ swych zastępców i oficerów sztabu. Następnie osobiście precyzuje zamiar działań.

Treść zamiaru może obejmować:

- główny wysiłek;
- formy i sposoby wykonania zadań /OP, izolacja rejonu działań bojowych i wsparcie lotnicze/;
- ugrupowanie sił;
- podział wysiłku i jego realizacja według zadań;
- współdziałanie;
- dowodzenie;
- wsparcie logistyczne.

Realne potrzeby mogą podyktować rozszerzenie lub skrócenie treści zamiaru. W sytuacji kiedy zamiar dowódcy WLOP dotyczył będzie tylko jednego zadania /OP, izolacji lub wsparcia lotniczego/ w jego treści powinno znaleźć się nawiązanie do zadań pozostałych. Zamiar dowódcy WLOP dotyczący wykonania zadania podlega zatwierdzeniu przez przełożonego - naczelnego dowódcę WP.

Zamiar dowódca WLOP może meldować za pomocą technicznych środków łączności lub ustnie. W czasie ustnego meldowania korzystał będzie z mapy z wrysowanym zamiarem działań. Zatwierdzony zamiar dowódca WLOP ogłasza swym zastępcom, szefom rodzajów wojsk, oddziałów i wydziałów dowództwa. Stanowi on podstawę do opracowania i wysłania do korpusu lotniczego i korpusów obrony powietrznej wstępnych zarządzeń bojowych oraz rozpoczęcia planowania działań bojowych w dowództwie WLOP.

Planowanie działań bojowych może odbywać się pod kierownictwem dowódcy lub szefa sztabu WLOP. W czasie planowania działań bojowych, zazwyczaj w 2-3 zespołach /OP, izolacji i wsparcia lotniczego/ szczegółowo rozpatrywane są i ustalane /w myśl zamiaru dowódcy WLOP/ w skali operacyjnej: terminy, formy i sposoby działań, potrzebne siły, współdziałanie i dowodzenie oraz zabezpieczenie i wsparcie logistyczne wykonania

zadań bojowych. Podczas planowania działań bojowych może okazać się konieczne kontynuowanie oceny sytuacji w całości lub tylko określonych jej elementów.

W czasie planowania działań bojowych w WLOP naczelne dowództwo WP może sukcesywnie precyzować postawione wcześniej zadania dla WLOP, a także przekazać je na piśmie w formie dyrektywy operacyjnej /jeśli nie dostarczona była wcześniej/. Natomiast dowództwo WLOP może w tym czasie również precyzować zadania bojowe /zazwyczaj przez techniczne środki łączności/ podległym związkom - korpusowi lotniczemu, korpusom obrony powietrznej i samodzielnym oddziałom, a w końcowej fazie planowania działań bojowych przekazać im rozkazy operacyjne. W czasie planowania działań bojowych dowódca precyzuje swoją decyzję /ostatecznie ją formułuje/.

Organizatorem i koordynatorem planowania działań bojowych jest pion operacyjny sztabu WLOP. On również opracowuje na mapie - plan działań bojowych WLOP - plan wykonania trzech głównych zadań bojowych: obrony powietrznej, izolacji rejonu działań bojowych i wsparcia lotniczego. Niekiedy może okazać się celowe opracowywanie oddzielnych planów wykonania każdego z tych zadań. Celowe jest, aby wyciągi z tych planów, w formie graficznej przesyłane zostały do wykonawców - korpusu lotniczego w korpusów OP.

Wraz z planem działań bojowych opracowywane są i wysyłane do podległych związków WLOP także inne dokumenty: plany zabezpieczenia, zarządzenia specjalistyczne itp. Plan działań bojowych WLOP podlega zatwierdzeniu przez naczelnego dowódcę WP.

Końcowym elementem bezpośredniego przygotowania do działań bojowych w WLOP /liczonego od ogłoszenia zamiaru działań/ jest organizowanie /organizacja/ działań bojowych. Obejmuje ono przede wszystkim przedsięwzięcia związane z przygotowaniem bezpośrednich wykonawców do realizacji postawionych im zadań bojowych.

Organizacja działań bojowych w WLOP może rozpocząć

się od ustnego postawienia zadań bojowych przez dowódcę WLOP dowódcom korpusów. Przedsięwzięcie to coraz częściej realizowane jest bezpośrednio po wypracowaniu przez dowódcę WLOP zamiaru działań.

Bezpośrednio po postawieniu zadań bojowych lub później dowódca WLOP organizuje współdziałanie. Treścią organizacji współdziałania może być koordynacja działań między korpusami OP i korpusem lotniczym, a także z innymi kontrahentami. Nie wyklucza się możliwości uczestniczenia w organizacji współdziałania WLOP przedstawicieli wojsk lądowych i marynarki wojennej /np. szefów OPL/. W tym czasie dowódca WLOP może również zatwierdzić decyzje i plany działań bojowych korpusu lotniczego i korpusów OP. Może to uczynić w czasie kontroli bezpośredniego przygotowania podległych związków do wykonania postawionych im zadań bojowych. W kontroli przygotowania podległych związków powinni uczestniczyć przedstawiciele /grupy oficerów/ z różnych pionów dowództwa WLOP.

Przygotowanie do działań bojowych WLOP kończy się zameldowaniem naczelnemu dowódcy WP przez dowódcę WLOP gotowości do wykonania postawionych zadań.

W czasie działań bojowych dowódca WLOP będzie zmuszony do wypracowywania doraźnych decyzji - korygujących ustalenia poprzednie lub podyktowanych rozwojem sytuacji i wymaganiami przełożonych. Proces ich wypracowania będzie składał się z tych samych elementów /przedsięwzięć/, z zasady jednak realizowanych w znacznie krótszym czasie. Doraźne decyzje dowódcy WLOP /o obronie powietrznej, izolacji rejonu działań bojowych i wsparciu lotniczym/ będą wrysowywane na plany działań oraz opracowywane w formie zarządzeń i przekazywane do wykonawców.

Przebieg i wyniki działań bojowych w ciągu dnia /doby/ powinny być podsumowywane. Wnioski z tych podsumowań stanowić będą cenny materiał przy korygowaniu planu działań bojowych lub opracowywaniu nowego. Zazwyczaj po każdej dobie działań bojowych wprowadzane będą tylko korekty.

Na podkreślenie zasługuje jednoznaczne wymaganie, że w trakcie działań bojowych dowództwo WLOP musi nieprzerwanie posiadać informacje o sytuacji operacyjnej i bojowej w podległych korpusach oraz utrzymywać stały kontakt /przez grupę operacyjną/ z naczelnym dowództwem WP. Posiadane informacje, a na ich podstawie systematycznie prowadzona ocena sytuacji, zapewnią dowódcy WLOP ciągłość dowodzenia podległymi korpusami.

ZAKOŃCZENIE

Przedstawiony materiał prezentujący Wojska Lotnicze i Obrony Powietrznej, zasady ich użycia oraz model pracy dowództwa WLOP, jest projektem o charakterze koncepcyjnym, ciągle do końca "nie zapiętym" i sukcesywnie korygowanym.

Na pewno ciążą na nim rozwiązania stosowane w Wojsku Polskim w ciągu ostatnich kilku dziesięcioleci. Może on jednak stanowić doraźną podstawę do rozwiązań szkoleniowych, a także do dalszych prac studyjnych.

SPIS TREŚCI

	Str.
W S T Ę P	3
1. WOJSKA LOTNICZE I OBRONY POWIETRZNEJ, ICH ZADANIA I SKŁAD BOJOWY	4
2. ZASADY UŻYCIA WOJSK LOTNICZYCH I OBRONY POWIETRZNEJ	12
3. MODEL PRACY DOWÓDZTWA WOJSK LOTNICZYCH I OBRONY POWIETRZNEJ W CZASIE PRZYGOTOWANIA I PROWADZENIA DZIAŁAŃ BOJOWYCH	36
ZAKOŃCZENIE	44

Wydrukowano w 30 egz.
Egz.nr 1-30 Bibl.Gł.DZN
Wyk.płk Machura
Druk K.A.dn.20.06.91
Druk AON nr pf-551/WW
Korekta autorska

BIBLIOTEKA GŁÓWNA
Dział Zbiorów Specjalnych - Akademii ON
Sygn. II 3193

BIBLIOTEKA GŁÓWNA - ARCHIWUM
Sygn. Czyt. II
48928
Akademii Obrony Narodowej